

NÜKLEER GÜVENLİKTEN BÖLGESEL GÜVENLİĞE: DAĞLIK KARABAĞ ÇATIŞMASI

Tutku DİLAVER

Analist

Geçtiğimiz salı günü Viyanada Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) tarafından düzenlenen Uluslararası Nükleer Güvenlik Konferansı'na pek çok ülke dışişleri bakanı düzeyinde katılım gösterdi. Burada bizim açımızdan en dikkat çekici bir konu Dağlık Karabağ anlaşmazlığı nedeniyle Azerbaycan ve Ermenistan Dışişleri Bakanlarının yaptığı açıklamalar oldu.

11 Şubatta gerçekleşen oturumda Azerbaycan Dışişleri Bakanı Elmar Mammadyerov, Azerbaycanın nükleer enerji ve güvenlik konularına son derece önem verdiğini ancak Dağlık Karabağ ve etrafındaki 7 rayonda süren işgal nedeniyle, kendi topraklarında nükleer güvenliği sağlama konusunda bir takım sıkıntılar yaşadıklarını söyledi[1]. Mammadyerov, özellikle Ermenistan işgali sonrası bölgenin, yasadışı nükleer madde kaçakçılığı ve nükleer terörizm konularında ciddi tehlikeler barındırdığına değindi[2]. Ayrıca, Azerbaycanın IAEA kurallarına uygun düzenlemeleri yapmasına rağmen, radyoaktif atıklar konusunda yine Dağlık Karabağda süren işgal neticesinde yeterli düzeyde denetim yapamadığını sözlerine ekledi.

Daha önceki yazılarımızda da bahsettiğimiz gibi, Ermenistanda hala faaliyette bulunan Metsamor Nükleer Güç Santralinin (NGS) radyoaktif atıklarının depolanması konusu uzun süredir tartışmalara neden oluyordu. 1977 yılında inşa edilen Metsamor NGSnin eski depolama havuzunun dolduğu, daha sonrasında ek olarak inşa edilen depolama havuzunun kapasitesinin de yetmediği belirtiliyordu. Bu nedenle atıkların Aras Nehri aracılığıyla Hazara döküldüğü yönünde uzun yıllardır devam eden ve ciddiye alınması gereken iddialar bulunuyordu[3]. Buna ek olarak, konuyla ilgili araştırma yapan Azerbaycanlı uzmanlar söz konusu atıkların denetim mekanizmalarının yetersizliği sonucunda yasadışı olarak Dağlık Karabağ ve işgal altındaki rayonlara taşındığını belirtiyorlardı[4]. Mammadyerovun IAEA konferansında yaptığı açıklama da, aslında uzun zamandır dile getirilen bu iddiaların Azerbaycanı endişelendirmeye başladığını gösteriyor.

Mammadyerovun açıklamalarının ardından söz alan Ermenistan Dışişleri Bakanı Zohrab Mnatsakanyan, Ermenistanın kronik sorunlarına kısaca değinmekle yetindi. Metsamor NGSnin güvenliğinin, uluslararası standartlara en yüksek seviyede uyum sağlayabilmesi için çalışmalar yürüttüklerinden bahsetti[5]. Kendisinden önce konuşan Mammadyerovun

iddialarının yersiz olduğunu ve bölgenin sözde Dağlık Karabağ idaresinin tam kontrolü altında olduğunu söyledi. Azerbaycanın iddialarının gerçek olmadığını ispat edilebilmesi için Dağlık Karabağ yönetiminin uluslararası işbirliğine ve denetime açık olduğunu da sözlerine ekledi.

Mammadyerovun Azerbaycan topraklarında süren işgal nedeniyle doğan güvenlik boşluğu konusundaki uyarısına karşılık, Mnatsakanyanın bu açıklamayı yersiz bulması ve uluslararası tanınırlığı olmayan bir otoriteyi adres olarak göstermesi, tehlikenin boyutlarını da gözler önüne seriyor. Ermenistanın Metsamor santralının radyoaktif atıkları konusunda denetim boşluğu bulunan bir bölgede yasadışı imha çalışmaları yaptığı iddiası aslında başlı başına Viyanadaki toplantının konusunu ilgilendiriyor. Fakat Mnatsakanyanın bu durumu görmezden geldiği görülüyor. Diğer yandan, Ermeni yetkililer bir süreden beri sürdürdükleri, Dağlık Karabağın yasa dışı otoritelerini uluslararası kamuoyuna dolaylı yollardan tanıtmaya siyasetini artık her alana yaymış durumda. Bu açıklamasında da Mnatsakanyan, Azerbaycan toprakları için başka bir otoriteyi adres göstererek, aynı amacı hedeflediğini gösteriyor.

Diğer yandan Ermenistandaki nükleer santralin işletilmesine yönelik son dönemde alınan kararlar, Mnatsakanyanın açıklamalarıyla çelişkili bir durum olduğuna işaret ediyor. Hatırlanacağı üzere, santralin kapatılmasına dair uluslararası sivil toplum örgütlerinin uyarıları ve AB ile imzalanan Kapsamlı ve Genişletilmiş Ortaklık Anlaşması hükümleri bulunuyordu. Buna rağmen Santral hala çalıştırılmaya devam etti. Ancak, Santralin kullandığı teknolojinin eski olması ve ihtiyacı karşılayamaması nedeniyle yeni bir santral inşa edilmesinin söz konusu olduğu yönünde Ermeni basınında haberler çıktı. Bu haberlerin ardından Aralık 2019da Bölgesel İdare ve Altyapı Bakanı Surgen Papikyan yeni nükleer santralin henüz gündemde olmadığını, ancak bunun yerine mevcut santralin ruhsatının 2046ya kadar uzatılması için gereken başvuruların yapıldığını söyledi[6]. Bilindiği üzere, Ermenistan Santralin ruhsatının 2026 yılına kadar uzatılması için UAEEya daha önce bir başvuru yapmıştı. Bu çerçevede 2020 yılı içerisinde UAEE heyeti tarafından Ermenistana bir denetim gerçekleştirilecek. Hazırlayacakları rapora göre ruhsatın uzatılıp uzatılmayacağına karar verilecek. Ancak burada akılda tutulması gereken en önemli husus, Metsamor NGSnin bölgeye ve komşu bölgelere karşı yarattığı tehdit. Bu nedenle Türkiyenin ve Azerbaycanın bu konudaki uyarılarına kulak tıkanmaması gerekiyor.

Görsel armenpress.am adresinden alınmıştır.

[1] FM:Azerbaijan cant control Karabakh for nuclear security, AzerNews, 11 Şubat 2020, <https://www.azernews.az/karabakh/161648.html>.

[2] FM:Azerbaijan cant control Karabakh for nuclear security, AzerNews, 11 Şubat 2020.

[3] Tutku Dilaver, Metsamor Nükleer Santralinin Yarattığı Tehdit Daha Ne Kadar Sürecek?, 09 Eylül 2019, <https://avim.org.tr/tr/Yorum/METSAMOR-NUKLEER-SANTRALI-NIN-YARATTIGI-TEHDIT-DAHA-NE-KADAR-SURECEK>.

[4] Sabir Şahtahtı , Metsamor Nükleer Santrali: Bölgesel Güvenliğe Bir Tehdit, *Bilgesam*, 02 Kasım 2017, <http://www.bilgesam.org/incele/5708/-metsamor-nukleer-santrali--bolgesel-guvenlige-bir-tehdit/#.XXVvttPVLIU>.

[5] Statement by Foreign Minister Zohrab Mnatsakanyan at the International Conference on Nuclear Security: Sustaining and Strengthening Efforts, *Ermenistan Dışişleri Bakanlığı*, 10 Şubat 2020, <https://www.mfa.am/en/speeches/2020/02/10/statement-by-foreign-minister-zohrab-mnatsakanyan-at-the-international-conference-on-nuclear-security/10069>.

[6] Armenian Nuclear Power Plant May Operate Until 2046, Minister Says, Arka Haber Ajansı, 23 Aralık 2019, http://arka.am/en/news/technology/armenian_nuclear_power_plant_may_operate_until_2046_minister_says/.

Yazar Hakkında :

Tutku Dilaver, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler bölümünden 2015 yılında mezun olmuştur. 2020 yılında Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalına bağlı Kafkasya Çalışmaları Programında tezli yüksek lisansını tamamlamıştır. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde doktora çalışmalarına devam etmektedir.

2017 Ağustos ayında Avrasya İncelemeleri Merkezi'nde (AVİM) başlatılan 6 aylık "Güvenlik ve Dış Politika Değerlendirmesi" için DİLAVER, TÜRKİYE'NİN NÜKLEER GÜVENLİĞİN BÖLGESEL GÜVENLİĞE DAGLIK KARABAG ÇATIŞMASI" Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) katılmıştır. 2019-2023 yılları arasında AVİM'de Analist olarak çalışmıştır. <https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/NUKLEER-GUVENLIK-TEN-BOLGESEL-GUVENLIGE-DAGLIK-KARABAG-CATISMASI>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır

